

Тема уроку: Становище військовополонених.
Остарбайтери

Стікер 5. Становище остарбайтерів

СПОГАДИ ОЧЕВИДЦЯ 1.

«Я потрапив до бауера (господаря) на село. Забрав мене безпосередньо з табору. [...] Господар, як і його сім'я, ставились непогано, їв те ж саме, що й вони. Працював в основному на польових роботах... Робочий день розпочинався о п'ятій, закінчувався біля дев'ятої вечора. Вільний час мав тільки у неділю – з обіду до вечора... Остарбайтери, що працювали в інших господарствах, у неділю приходили до мене. Хазяїн не забороняв цього – аби тільки ми поводитись пристойно.

[...] Тяжко було в жнива. Працювати вимагалось швидко, без перепочинку. Відразу по приїзді хазяїн видав робочий одяг – спецівку із простої тканини та дерев'яні чевіки. Праця на селі важка, робочий день довгий, зате не доводилось голодувати.»

СПОГАДИ ОЧЕВИДЦЯ 2.

«[...] після збирання цукрових буряків мене перевели на цукровий завод у місто Геллісхен. Працював на пресах. Умови [...] різко змінилися. Діяли дві зміни по дванадцять годин. Коли працював у першу зміну, треба вставати дуже рано, щоб встигнути отримати сніданок, поснідати і вчасно розпочати роботу. Годували три рази на день: рано – кава, в обід – суп та трішки якоїсь каші, на вечерю, крім кави, давали часом, навіть варену нечищену картоплю. Хліба [...] вділяли грамів 200 на день. Барак [...] дерев'яний, одноповерховий, з нарами. По прибутті на цукрозавод мені видали спецодяг і взуття. Вихідний день – неділя. Дозволялось писати листи додому. Але в місто [...] не випускали. Працював до закінчення сезону цукроваріння.»

СПОГАДИ ОЧЕВИДЦЯ 3.

«У січні 1943 року мене перевезли на завод, що виготовляв артилерійські снаряди. Став у котельні допоміжним робітником. Жили у таборі неподалік. Ходили без охорони. У бараках були двоповерхові нари з поганою постільлю, слабке опалення. Годували: вдосвіта – кава без хліба, слабо засолоджена, в обід – черпак супу з брукви, часом з картоплі, дуже рідкий, увечері до кави давали одну хлібину на шістьох. Тут я збагнув, що таке невідступне почуття голоду, до знемоги, до відчаю.

У котельні нас працювало по кілька чоловік у зміні. Керував нами майстер, віком років п'ятдесят. Людина він був хороша, часом ділився з нами своєю їжею, розпитував про наші домівки, сім'ї. Хоч робота у котельні була нелегкою, але було затишно, тепло. Однак працювати й там довго мені не довелося. Місяців через чотири одна піч вийшла із ладу – і мене звідти забрали.»

СПОГАДИ ОЧЕВИДЦЯ 4.

«Потрапив на залізницю у тому ж місті. Спочатку працював на ремонтних роботах, а потім зчіплювачем вагонів. З приходом зими працювати стало й зовсім погано, особливо в мороз... Через це отримав травму руки. Лікували в таборі, не працював три тижні. Затим на ремонтних роботах працював до початку квітня 1945 року.»

Мельничук Герасим Андрійович. с. Молодаве – 2, Дубенського району [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/eAfR7S>

СПОГАДИ ОЧЕВИДЦЯ 5.

«На четверту добу прибули на станцію Гдиня, що на побережжі Балтійського моря. Десять чоловік з нашого села потрапили до поміщика...»

Господарство, [...] було дуже велике. Там вже працювали десятки робітників з різних країн: поляки, французи, росіяни... Ті, що були з Радянського Союзу, мали на грудях нашитий знак «Ост». Таку ж відзнаку мусили ми такожшити на свій одяг.

Хоча я виросла на селі, але багато дечого не вміла робити. Тому довелося вчитись і звикати до всього. Першою роботою була проривка буряків. Ця проста, [...] робота виявилась дуже важкою.

Робочий день тривав дванадцять годин. Особливо важко було в жнива. Цілий день, крім перерви на обід, не було перепочинку. Руки та ноги нили, напухали, колоти стерня та снопи, за одяг попадали остюки з колосся. І треба було все робити швидко. В кінці дня вже не було сили йти додому. Траплялися і травми, які в поганих умовах не швидко загоювалися.

Якщо в жнива було дуже важко, зате тепло, то восени та взимку до нелегкої роботи додавався дощ, холод, сніг. Доводилось працювати на холодному, колючому вітрі, під дощем, часом мокрим снігом. Восени збирали картоплю, буряки, городину. Виконували також різні роботи по господарству, ремонтні роботи. Важкою роботою була також молотьба. Працювати треба було з ранку до вечора в пилюці, все швидко та швидко. Щоб трохи перепочити, той, що подавав снопи в барабан молотарки, навмисне час від часу всовував товщу в'язку. Машина буксувала і зупинялась, а ми мали декілька хвилин перепочинку.»

СПОГАДИ ОЧЕВИДЦЯ 6.

«...Ходили чутки, що на селі краще годують, а коли хороший хазяїн, то і не так вже погано живеться. Але нас годували так, як і на фабриках. Жири видавали раз на три дні. Цього навіть при дуже бережливому витрачанні стачило на два дні, і то тільки щоб трохи помастити окраєць хліба, якого також давали одну невелику хлібину на три дні. Цукру давали раз на день, але так мало, що більшість з'їдало його за сніданком. Обід складався з тарілки супу із брукви, рідше з картоплі, без м'яса чи жиру, та невеликої порції якоїсь каші. Ввечері давали склянку кави. Якщо хтось не зберіг шматочок хліба та трохи цукру, то лягав спати, повечерявши тільки склянкою чорної кави.

Коли я написала додому листа, в якому дещо натякнула на умови, в яких живемо, мені вислали невелику посилку. У ній були коржі, спечені із житньої муки, змеленої вдома на ручних жорнах. Це була для мене велика радість.»

СПОГАДИ ОЧЕВИДЦЯ 7.

«[...] Поселили нас у двоповерховому будинку. [...] Нам відвели велике приміщення на першому. Половину приміщення виділено для чоловіків, половину – для жінок.

[...] Ні восени, ні взимку не було дня, щоб не чекала робота. Коли увечері приходили стомлені, з мокрим одягом у свою «буду», добре погрітись та висушити одяг не було де. На все приміщення стояла одна чавунна піч, яка не могла добре його обігріти. До того ще вугілля давали в дуже обмеженій кількості. Одяг видали відразу після прибуття. Це просте плаття та комплект такої ж білизни. Ні білизни, ні постелі нам за два роки не міняли. Як взуття видали дерев'яні черевики, в яких треба було ще навчитись ходити.

Ніякої лазні чи місця для миття не було. Мились просто в тому приміщенні, де жили. Ніхто з тих, хто нами керував, ніколи не цікавився санітарним станом наших приміщень, постільної білизни, тим, як і де ми мились.

За цей час доводилось хворіти від частого перемерзання, антисанітарних умов життя, важкої праці та недоїдання. Але не працювали тільки тоді, коли вже дуже хворіли. А в більшості випадків працювали, хоч щось і боліло. За весь час я тільки декілька днів не працювала, коли травма на рuce почала гноїтись».

Кравчук Н. П.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/yZ6Zbw>